

İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Beşinci Sınıf Öğrencileriyle Yürütülen Ekiple Proje Tabanlı Öğrenme Üzerine Bir Çalışma¹

Yrd. Doç. Dr. Mukaddes Erdem
Hacettepe Üniversitesi
erdemm@hacettepe.edu.tr

Doç. Dr. Buket Akkoyunlu
Hacettepe Üniversitesi
buket@hacettepe.edu.tr

I. Giriş

Bugün gelinen noktada biliyoruz ki öğrenme, ne yalnızca davranışlarda gözlenen değişme ne de yeni bilgiyi önceki bilgilerle ilişkilendirerek belleğe depolamaktır. Bunlardan ilki, davranış odaklı öğretim anlayışını gündeme getirmiştir. Süreci görmeyen, bu anlamıyla öğrenme ortamını düzenlemekten çok sonuçta elde edilecek ürüne (davranışa) yönelmiş olan bu öğretim anlayışı, bireysel farklılıklar, öğrenmeyi öğrenme, öğrenilenleri yaşama transfer etme gibi önemine inanılan bir çok öğrenme ilkesinin öğrenme-öğretme süreçlerine taşınmasına engel oluşturmuş bir öğrenme anlayışı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlayışın egemen olduğu dönemin bilgi ve teknoloji yapısı da söz konusu anlayışı meşrulaştırıp savunmayı haklı çıkarabilir niteliktedir denilebilir.

Davranışçı anlayış olarak adlandırdığımız bu öğrenme anlayışının yaygın olduğu dönemde, davranış öylesine önemli bir noktaya gelmiştir ki, bilgi bile davranışlaşıp birbirinden kopuk bağımsız birimlere dönüşmüştür. Bu bilgi parçacıkları arasındaki ilişkileri göremeyen birey, bunları yaşama transfer etmede de başarısız olmuştur. İşbölümünün ve ezberlenmiş bilginin çok önemli olduğu bu dönemde, bilgi parçacıklarına sahip olmak başarı için yeterli bulunduğundan birey daha fazlasını istememiştir de.

İkinci tip tanımlama ise kısmen öğrenenin özelliklerini öne çıkarsa bile, öğrenme çıktılarına yönelmiş olması nedeniyle, savunduğu ilkelere uygun öğretim ortamlarının oluşmasını sağlayamamıştır. En azından, bireysel farklılıkları, değerlendirme aşamasında göz ardı etmek durumunda kalmıştır.

Günümüz bilgi, teknoloji ve insan niteliklerine baktığımızda ise bu anlayışları savunup sürdürmenin olanaksızlığını görmekteyiz. Öğrenenin kendi zihinsel tasarım gücünü ortaya koymasını gerektiren, bilginin akıl almaz biçimde artıp değiştiği, teknolojinin pek çok boyutuyla günlük yaşantımızın içine girdiği ve kullanıldığı bir dönemde yaşamaktayız. Günümüzde artık, bağımsız bilgi parçacıklarına sahip olan bireyler değil, bunlar arasındaki ilişkileri görebilen, bilgiyi örgütleyip yeni bilgiler üretebilen ve ürettiği bilgiyi başkalarının hizmetine sunabilen bireyler istenmektedir. Dahası bireyler bu özelliklerle donanarak toplumda üretken bir yaşam sürdürmeyi istemektedirler. Bu koşullar altında öğrenme artık, öğrenenin zihinsel şemalarını sürekli yeniden örgütlemesi olarak tanımlanmaktadır. Günümüzde bireyden beklenen yeterliklere kısaca bakıldığında, tanımlardaki değişimin kaçınılmazlığı görülebilecektir.

Günümüzde bireyden beklenen yeterlikler,

- bilgiye ulaşabilme,

¹ Bu çalışma, Kasım 2001'de Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyumunda bildiri olarak sunulmuştur.

- bilgiyi değerlendirebilme,
- bilgiyi etkili olarak kullanabilme olarak belirtilmekte; kısaca, **bilgi² okur yazarı olan bireyler** istenmektedir.

Bilgi okuryazarlığı kısaca bilgiye ulaşma ve bilgiyi kullanma becerisi (AASL/AECT, 1998) olarak tanımlanmaktadır. Bilgi okuryazarı olmak bilgiye ihtiyaç duyulduğunda bunu hissetmek ve ihtiyaç duyulan bilgiye ulaşmak, değerlendirmek ve etkili olarak kullanmaktır.

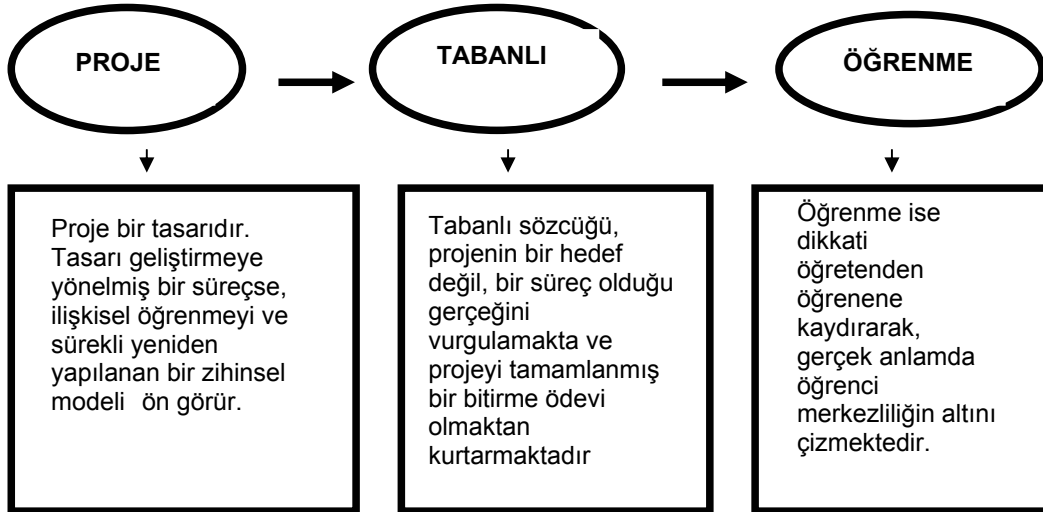
Bilgi okuryazarı bireyler bilgiyi etkili olarak kullanır, diğerleri ile iş birliği yapar; bilgiyi değerlendirme, düzenleme ve geliştirmede teknolojiyi etkili olarak kullanırlar. Bu becerilerin öğrencilere yüklediği sorumluluklar hem sınıf içinde hem de elektronik ortamda katılımcı, araştırmacı, bilgiye ulaşan ve bilgiyi kullanan bireyler olmaktadır.

Bu yeterlikler, geçmişte bireyden beklenen yeterliklerden oldukça farklıdır. Her şeyden önce, varolan bilgiyi alan değil, bilgiyi tartışan ve yeni bilgi üreten birey tanımıyla yönünü, öğrenme sürecine çevirmiş bir yapıya sahiptir.

Hem bireyden beklenen yeterlikleri kazandırmak hem de sürece yönelmenin espirisini tam olarak ortaya koymak ise, proje tabanlı öğrenme anlayışını tartışmakla mümkün olacaktır.

Proje Tabanlı Öğrenme

Proje tabanlı öğrenme, günümüzde eğitim sistemlerinin alması gereken biçimi göstermek için özenle seçilmiş üç temel kavramdan oluşmaktadır. Bu kavramlardan birisi öğrenme kavramıdır ki dikkati öğretene değil öğrenene çekmek açısından son derece önemlidir. Bir diğeri proje kavramıdır ve proje, tasarı ya da tasarı geliştirme, hayal etme, planlama anlamına gelmektedir. Bu kavram, öğrenmenin projelendirilmesi yani yönlendirilmesi anlayışına işaret etmekte; tekil öğrenmeden çok belli bir amaca dönük ilişkisel öğrenmeyi vurgulamaktadır. Projeyi bir hedef olarak değil, alt yapı unsuru olarak ele almakla da proje tabanlı öğrenme, öğrenmenin ürün değil süreç boyutunu vurgulamakta ve öğrenmeye, arzulanan ölçüde, öğrenene özgü bir yapı kazandırmaktadır. Bu süreç aşağıda şematik olarak da gösterilmiştir.



Yukarıdaki paragrafta ve şekilde de belirttiğimiz gibi proje bir tasarıdır. Bu anlamıyla aslında gerçekleştirilmek istenen bir işin önceden zihinsel olarak görülmesidir. Projelendirme bir vizyona sahip olmayı; başka bir deyişle, daha başlangıç aşamasında süreci ve bitişi bütün boyutlarıyla görebilmeyi gerektirir. Bu anlamda, sürecin işlem basamaklarını gerçekleştirecek beceriye sahip olmak önem kazanmaktadır. Böyle bir yapıyı öğrenmenin tabanına aldığımızda karşımıza nasıl bir süreç çıkar? Her şeyden önce, projenin öğrenene özgü olduğunu bir kez daha vurgulamak gerekir. Anlayışımızda

² Bilgi, enformasyon karşılığında kullanılmıştır.

öğretmeyi değil, öğrenmeyi vurguladığımızda öğretmenin projesinden değil, öğrencilerin projesinden söz ediyoruz demektir. O halde, sağlıklı bir proje tabanlı öğrenme uygulamasında, her bir öğrencinin, sürecin sonunda ulaşacağı noktaya ilişkin bir öngörüsünün olması gerekir. Dolayısıyla, öğretmenler sadece kendilerinin bildikleri ve kendilerinin inandıkları hedefler yazmakla yetinemezler.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi sürecin işlem basamaklarını gerçekleştirecek beceriye sahip olmak önem kazanmaktadır. Proje Tabanlı Öğrenmede işlem basamakları ise aşağıdaki gibi özetlenebilir.

Proje tabanlı öğrenmede temel adımlar

1. Hedeflerin belirlenmesi.
2. Yapılacak işin ya da ele alınacak konunun belirlenip, tanımlanması.
3. Takımların oluşturulması.
4. Sonuç raporunun özelliklerinin ve sunuş biçiminin belirlenmesi.
5. Çalışma takviminin oluşturulması.
6. Kontrol noktalarının belirlenmesi.
7. Değerlendirme ölçütlerinin ve yeterli düzeylerinin belirlenmesi.
8. Bilgilerin toplanması.
9. Bilgilerin örgütlenip, raporlaştırılması.
10. Projenin sunulması (Moursund, D., 1999).

İşlem basamakları incelendiğinde, temel planlama aşamalarının ardından, bilgi toplama ve toplanan bilgileri örgütleyip raporlaştırma aşamaları gelmektedir ki; bu aşamalar, bilgi okur yazarlığı yeterlikleri kapsamında sözünü ettiğimiz çağdaş insan modelinin temel kavramlarını da oluşturmaktadır.

Bu tartışmalar ışığında gerçekleştirilen ve aşağıda sunduğumuz çalışma da yukarıda vurgulanan görüşleri destekleyen bir örnek olarak değerlendirilmelidir.

Araştırma Süreci

Bu çalışma, Sosyal bilgiler dersi kapsamında, beşinci sınıf öğrencileriyle yürütülen ekiple proje tabanlı öğrenme üzerine bir çalışmadır. Araştırmada, programda yer alan ünitenin “ülkeler coğrafyası” olması nedeniyle, farklı ülkelerin incelenmesine ve kendi ülkemiz için öneriler geliştirmeye dönük bir proje konusu belirlenmiştir.

Bunu gerçekleştirmek için iki özel okuldaki beşinci sınıf öğrencileri, sınıf öğretmenleri ve bilgisayar öğretmenleri ile çalışılmıştır. Okulların birinde öğrenciler bilgisayar öğretmenleri ile, diğerinde ise sınıf öğretmenleri ile çalışmışlardır. Bunun nedeni, öğretmen yeterliklerinin öğrenci ürünlerinin niteliğine yansımalarını görmektir.

Projenin hedeflerine ve nasıl yürütüleceğine ilişkin öğretmenlerle birlikte bir planlama yapılmış; öğretmenlerden planı öğrencileriyle tartışıp yeniden düzenlemeleri istenmiştir. Tartışma sonucunda yeniden düzenlenen çalışma planı aşağıda verilmiştir.

NASIL BİR ÜLKE İSTİYORUM?

Hedefler

1. Farklı ülkelerdeki insanların yaşam biçimlerini, teknoloji kullanımlarını, yönetim biçimlerini ve eğitim sistemlerini inceleyerek, kendi ülkesine ilişkin verilen konularda öneriler içeren bir rapor hazırlayabilme.
2. Projenin gerektirdiği araştırma ve bilgi toplama etkinliklerini gerçekleştirebilme,
3. Topladığı bilgileri, sunuş biçimine uygun olarak örgütleyebilme.
4. Takım olarak proje sürecini yürütebilme,

Proje sorusu

Ülkenizi hayalinizdeki ülke haline getirmek için elinizde büyük bir fırsat olduğunu düşünün. Bu fırsatı, insanların yaşama biçimlerini, teknoloji kullanımını, yönetim ve eğitim sistemlerini iyileştirmek için nasıl kullanırdınız?

İncelenecek Ülkeler

Türkiye, Japonya, İngiltere, Fransa, Finlandiya

Takım Oluşturma

Çalışma, becerileri açısından farklı öğrencilerden oluşturulan 4-5 kişilik heterojen takımlarla yürütülecektir.

Çalışma Takvimi

Çalışma, 21 Mayıs'ta başlayacak; 13 Haziranda bitecek; toplam 18 gün sürecektir.

Çalışma Süreci

İşlem basamakları	Süre
Proje hakkında bilgi verme ve takım oluşturm	2 gün
Takımların çalışmalarını planlama.....	1 gün
Bilgi toplama.....	7 gün
Toplanan bilgileri değerlendirme.....	2 gün
Rapor ve sunu hazırlıkları.....	2 gün
Çalışmaları diğer takımlarla tartışma.....	1 gün
Çalışmaları elektronik ortama aktarma ya da poster haline getirme.....	2 gün
Sunu.....	1 gün

Sunum

Yukarıdaki çalışma planı doğrultusunda gerçekleştirilen proje çalışması sonucunda, poster sunumu ya da 20'şer dakikalık sözlü sunum yapılacaktır. Sözlü sunum yapanlar aynı zamanda yazılı rapor da vereceklerdir. Ayrıca, süreçte yaşananlar yine takım olarak rapor edilecektir.

Değerlendirme

•Süreç Değerlendirme (Öğrenciler kendilerini ve grup arkadaşlarını; öğretmenler öğrencileri, verilen forma göre değerlendireceklerdir.)*

•Ürün Değerlendirme(öğretmenler takımların ürünlerini, verilen forma göre değerlendireceklerdir.)

Çalışma planının uygulanmasında sınıf öğretmenleriyle çalışan grupla bilgisayar öğretmenleriyle çalışan grup arasında bir farklılık gözlenmiştir. Sınıf öğretmenleri, ülkelerle ilgili her bir inceleme boyutunu (teknoloji kullanımı, günlük yaşam, eğitim sistemi, yönetim biçimi) ayrı ayrı ele alıp, her takımı bir boyutta çalıştırırken; bilgisayar öğretmenleri tüm boyutları birlikte ele almış ve her takıma tüm boyutları birlikte çalıştırmışlardır.

Değerlendirme boyutu ise her iki grupta da planlandığı gibi gerçekleştirilememiş; değerlendirme formları gerek öğrenciler gerekse öğretmenlerce düzenli olarak kullanılamamıştır. Bu nedenle değerlendirme, araştırmacılar tarafından proje ürünlerine dayalı olarak gerçekleştirilmiş; ayrıca öğrencilerin sürece ilişkin görüşlerini yazılı olarak belirttikleri raporlardan yararlanılmıştır.

³ Değerlendirmede kullanılması öngörülen formlar çalışmanın sonunda sunulmuştur.

Verilerin Analizi

Her grubun ürünleri karşılaştırmalı olarak incelenmiş aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, gerçekleştirilen çalışmaların sonucu olan ürünlerden bazı örnekler ve bunlara ilişkin gözlem ve değerlendirmeler verilmiştir.

“Farklı ülkelerdeki insanların yaşam biçimlerini, teknoloji kullanımlarını, yönetim biçimlerini ve eğitim sistemlerini inceleyerek, kendi ülkesine ilişkin verilen konularda öneriler içeren bir rapor hazırlayabilme.” ve “Projenin gerektirdiği araştırma ve bilgi toplama etkinliklerini gerçekleştirebilme,” hedeflerine dönük gözlemler ve yorumları

Sınıf Öğretmenleriyle Çalışan Öğrencilerin “Nasıl Bir Ülke İstiyoruz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlardan Örnekler

Teknoloji Kullanımı

“Eğitimde televizyon ve bilgisayarın etkin kullanımını sağladık. İnterneti eğitimi yaygınlaştırmada kullanırdık. Televizyon programlarını ve internet sitelerini toplumun kültür ve sanat yönünü geliştirecek ilgi çekici programlarla desteklerdik.”

“Ulaşım problemlerinin çözümü için hızlı tren ve akarsulardan yararlanırdık. Hızlı tren teknolojisi için gerekli proje ve yöntemleri geliştirdik.”

“Hastalıkların önlenmesi ve tedavisi için tıbbi araştırmalara ayrılan kaynakları artırır, nüfus planlamasını yaygınlaştırmak için televizyon ve internetten yararlanırdık.”

1. 20-30 tane dükkan kurup, buradaki teknolojik aletleri yarı fiyatının altında satardık.
2. Bir televizyon şirketi kurup teknolojinin yararlarını eğlenceli bir şekilde tanıtırdık.
3. Elektronik aletlerin pratik olduğunu tanıtan patentler ve konferanslar verirdik.
4. Teknolojiye karşı çıkanları sustururduk.
5. Teknolojik icatları yapan kişiler yetiştirmek için 2-3 tane teknoloji bölümü fazla olan üniversite kurdururduk.
6. Çok işlek olan yerlerde teknolojinin iyi ve kötü yanlarını reklamlarla insanların beğenisine sunardık.
7. Teknolojik reklamların kirasını indirip teknolojiyi daha yaygın hale getirirdik.
8. Bir kurum kurup teknolojinin ne kadar geliştiğini kontrol ettirdik.
9. Teknolojiyi öyle bir yaygınlaştırdık ki teknolojinin zararlarını ortadan kaldırırdık.

Günlük Yaşam

“Vatandaşların sağlıkla ilgili hizmetlerden ücretsiz ve eşit olarak yararlanmasını sağladık. İngiltere ‘de olduğu gibi “gen” teknolojisini sağlık alanında faydalı olacak şekilde kullanırdık.”

“Ülkemizin belli başlı sorunlarından olan enflasyonu düşürerek ekonomik krizin aşılmasını sağladık. Üretimi arttırıp, diğer yandan tüketim alışkanlıklarını kontrol altına alırdık. Tüketimi sınırlamak için karnesi sistemi getirir, her ailenin ihtiyacı kadar alışveriş yapması sağladık.”

“Ulaşım konusunda, karayollarından daha güvenli ve ekonomik olan demir yollarına önem verirdik. Hızlı trenlerin Türkiye’de kullanılıp, yaygınlaşmasını sağladık.”

“Bütün bu öneriler uygulanırsa, iyi bir sonuca gideriz. Bu da, ülkemizin kalkınmasına ve insanların daha mutlu bir yaşam sürmesine yardımcı olur. Bu önerilerimiz uygulandığında, ülkemiz en stresli ülke olmaktan kurtulup, en mutlu ülke olmaya doğru ilerler.”

“Türkiye’de tüketim üretimden fazla. Bunu önlerdik. Daha çok üretir, insanın yaşam koşullarını genişletirdik. Sınaiyi ve ticareti de genişletirdik. Örneğin Norveç, Norveç’te bir yarım ada, Norveç’te balıkçılık çok fazla yapılırken, Türkiye’de deniz kirliliği nedeniyle ve başka nedenlerle balıkçılık az

yapılıyor. Çevremize, denizlerimize kirlilik anlamında daha önem verilmesini sağladık. Şehir içine fabrikalar yaptırmazdık. Ormanlarımızı arttırdık. Bacalara filtre taktırırdık.”

Eğitim Sistemi

“Her şeyden önce insanları hayata hazırlayacak iyi bir ilköğretim programı hazırlanmalıdır. Bu programlar; çocukları düşünmeye, yaratıcılığa, iyi bir vatandaş olmaya yönlendirecek şekilde hazırlanmalıdır.”

“Hazırlanan programlarda ünite sayısı azaltılmalı, yaşamla ilgili konular programa alınmalı. Böylece öğrenciler konuları daha iyi kavramış olurlar.”

“Bunun içinde iyi öğretmenler yetiştirilmeli, Bu öğretmenler öğrencilerle iyi iletişim kurmalıdır.”

“Eğitim ve öğretimde klasikleşme önlenmelidir. Eğitim ve öğretim etkinlikleri bireyleri her an değişen koşullara uyum sağlayacak şekilde donatmalıdır. Bilgi üretilmekle kalmamalı aynı zamanda dağıtılmalıdır. Başvurulacak en etkili yollardan birisi kütüphanelerin geliştirilmesidir. Ülkemiz bu konuda çok yetersizdir. Bireysel öğrenme alışkanlığı geliştirilmelidir.”

Yönetim Biçimi

“Devletimizin başındaki yaşlıların yerine gençleri yerleştirdik.”

“Fakirliği ortadan kaldırdık.”

“Gecekonduları ortadan kaldırıp o insanları apartman dairelerine yerleştirdik.”

“Herkesin düşüncesine önem verir yapacaklarımızı kişilerin fikirlerine göre uygulamaya geçirirdik.”

“Yerlerini beğenmeyen milletvekillerini bu durumun gereksizliğini anlayana kadar I.meclise bıkmadan usanmadan götürürdük. Hala anlamıyorsa (!) seçildiği ilde oy verenlere bu kişiyi isteyerek seçtiğinizden emin misiniz diye sorar çoğunluk olumsuz cevap veriyorsa o bölgeye bir seçim hakkı daha sağlardık.”

“Biz bu projede bazı ülkelerin yönetim biçimleriyle ilgili araştırmalar yaptık. İncelediğimiz ülkelerin çoğunluğu cumhuriyetle yönetiliyordu ve gelişmiş ülkelerdi. Bizim ülkemizde cumhuriyetle yönetiliyor ama diğer ülkeler gibi gelişmiş değiliz. Bunu aramızda tartıştık ve ülkenin gelişmesi için neler yapılması gerektiğini düşündük. Önce cumhuriyet yönetiminin değiştirilmesi gerektiğini düşündük. Ancak daha sonra cumhuriyet yönetiminde bir sorun olmadığını sorunun başa geçen kişiler olduğunu anladık. Bizim elimizde fırsat olsaydı milletvekili adaylarının halk tarafından seçilmesini sağladık. Yönetimin halkın sağlık sorunlarına çözüm bulmasını ve hastane, sağlık personelinin yeterli sayıda olmasını sağladık. İnsanların eğitimine önem verdik. Ticaret ve sanayi alanlarında gelişmeye, işsiz insanlara iş olanağı, sanatsal faaliyetlere imkan tanırdık, mesela sanat eğitimi veren okullar açardık.”

Bilgisayar Öğretmenleriyle Çalışan Öğrencilerin “Nasıl Bir Ülke İstiyoruz?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlardan Örnekler

I.

“Biz öncelikle eşitlik olan, insanları bilinçli olan bir ülke istiyoruz. Eğer insanlar bilinçli olursa kendi çıkarlarını değil ülkenin çıkarlarını düşünürler. İnsanların kendini yönetecek kişilerin özgürce seçtiği bir ülke istiyoruz. Halkın gerçekten kendi kendine yönettiği, insanların ülkesini sevdiği bir ülke istiyoruz. İnsanların her konuda hoşgörülü olduğu bir ülke istiyoruz.”

II.

“Ekonomisi daha kalkınmış bir ülke istiyoruz. Ayrıca devleti yönetenlerin, devleti daha iyi yönetmelerini istiyoruz. Okullarda verilen eğitimin diğer kalkınmış ülkelerdeki gibi olmasını istiyoruz. Daha sağlam yapılmış arabalar istiyoruz. Trafikte polislerin koyduğu kurallara uyan yaya ve araç kullanan kişileri istiyoruz.”

III.

“Biz grup olarak havada asılı giden trenler istiyoruz, metro trenleri değil. Biz yer sallansa bile yıkılmayan evler istiyoruz. Beş metre duvara hızla çarpınca sadece tamponu düşen araçlar istiyoruz; kağıda dönen arabalar değil .”

IV.

“Öncelikle ülkemizde herkesin eşit haklara sahip olması gerekir. Türkiye’de her zaman zenginler haklı çıkıyor. Bir de cezalar var tabii. Bir kişi suç işleyince başka ülkelerdeki gibi ceza evinde fazla kalmıyor. Kalsa bile bir yolunu bulup çıkıyor. Ya aftan yararlanıyor ya da kaçıyor. Eğitim ve öğretimde, o kadar paranın gereksiz yere harcanması yerine bir iki tane okul yaptırılması daha mantıklı olur. Böylece sınıflarda daha az kişiyle daha iyi eğitim ve öğretim yapılır.”

Öğrencilerin yaptıkları araştırma sonucunda topladıkları bilgiler ve yukarıda bazı örnekleri verilmiş olan önerileri incelenmiş ve inceleme sonuçları aşağıda verilmiştir.

Bilgisayar öğretmenleriyle çalışan grupta farklı ülkelerin özelliklerinin incelenmesi bir başka deyişle, bilgi toplama sürecinin daha ayrıntılı olduğu; toplanan bilgilere dayalı önerilerinse, çok genel ve kısa olduğu görülmüştür. Sınıf öğretmenleriyle çalışan grupta ise, toplanan bilgilerin örgütlenmesi, yeni öneriler geliştirilmesi ve paylaşımı sürecine daha fazla önem verildiği; önerilerin oldukça geniş tutulduğu gözlenmiştir.

Bu durum, sınıf öğretmenlerinde teknoloji yeterliğinin, bilgisayar öğretmenlerinde ise öğretmenlik yeterliğinin eksik olmasına bağlı olabilir.

Öte yandan sınıf öğretmenleriyle çalışan grupta ülkelerin özelliklerinin ayrı ayrı ele alınmış olması, öğrencilerin konuya hakimiyetlerini artırmış, ayrıntıları daha net görmelerini sağlamış olabilir. Oysa diğer grup, oldukça geniş olan konu içinde kaybolmuş olabilirler.

Sınıf öğretmenleri ile çalışan öğrencilerin getirdikleri önerilerin, fazlasıyla akademik ve öğrenci düzeyinin üzerinde olduğu gözlenmiştir. Bu da öğretmenin ya da velinin sürece gereğinden çok katıldığını göstermektedir. Sınıf içindeki egemenliğini yitirmek istemeyen öğretmenin doğal davranış biçimi olarak yorumlayabileceğimiz bu durumun zamanla değişeceğini umuyoruz.

Ayrıca her iki grupta da önerilerin, toplanan bilgilerle ilişkisinin zayıf olduğu görülmüştür. Bu durum, yeterli bilginin toplanmamasıyla ilgili olabileceği gibi; öğrencilerimizin bilginin transferi konusunda yeterli eğitimi almamış olmalarına da bağlanabilir.

Özellikle, günlük yaşam ya da yaşam biçimi ile ilgili boyutta çocukların, günlük yaşamdan çok, ülkelerin tüm özelliklerini bütün olarak ele alma eğiliminde oldukları gözlenmiştir. Bu durum, gerek öğrencilerde gerekse öğretimde günlük yaşam anlayışının gelişmemiş olduğunu gösterebilir. Ancak bu duruma nedensel bir açıklama getirmek oldukça güç görünmektedir. Belki de bir “dersin” kapsamında böyle bir konuyu incelemek basit bulunmuştur.

“Topladığı bilgileri, sunuş biçimine uygun olarak örgütleyebilme.” hedefine ilişkin gözlemler ve yorumları

Çalışma planında iki tip sunuş biçimi öngörülmüştür. Poster ve sözlü sunum. Bilgisayar öğretmenleri ile çalışan grup poster, sınıf öğretmenleriyle çalışan grup ise sözlü sunum yapmayı yeğlemişlerdir. Ancak her iki grupta da proje raporunu, sunum biçim ya da süresine bağlı olarak yeniden düzenlemek, özetlemek gibi bir çalışma gerçekleştirilmemiştir.

Sözlü sunum yapan öğrenciler, bilgisayar ortamında yazdıkları raporları internete aktarmış ve projelerle yansıtarak sunumlarına görsel destek sağlamışlardır. Bu nedenle raporun özetlenmesinden çok, resimlerle dikkat çekici olmaya yönelmişlerdir. Poster sunumu yapan grupta da, sunum biçimi gereği görselliğin öne çıkması, benzer eğilimlerin oluşmasına neden olmuştur denilebilir.

Bu noktada yapılan çalışmanın paylaşılması, güdülenme açısından olumlu katkılar sağlarken; mesaj iletiminde anlaşılabilirliği, kısmen de olsa biçimin gölgesine itmiş gibi gözükmemektedir.

“Takım olarak proje sürecini yürütebilme.” hedefine ilişkin gözlemler ve yorumları

Öğrencilerin bu konudaki görüşlerine ilişkin örnekler

“Biz bu projede çok fazla zorlukla karşılaştık. Kaynak bulmakta zorlandık. Ayrıca yönetim ile ilgili bulduğumuz kaynaklar bize hitap etmiyordu. Ayrıca biz bu projeyi bitiremeyeceğimizi düşünüp çok paniğe kapıldık. Ama sonra paniğe kapılmanın bize fayda sağlayamayacağını düşünüp çalışmalarımıza hız verdik ve projemizi birlik, beraberlik içinde tamamladık. Biz bu projeyi hazırlarken birlikte çalışmayı, ansiklopedilerin nasıl kullanılacağını ve çeşitli ülkelerin yönetim biçimlerini öğrendik.” “Biz bu projenin haberini aldığımızda çok şaşırдық. Süreyi duyduğumuzda projeyi yetiştiremeyeceğimizi düşünüp, panikledik. Bir an önce çalışmalarımıza başlamak istedik. İlk günlerde lise ile küçük okul arasında koşturup durduk. Araştırdıkça bu konunun çok kolay olduğunu anladık. 25 Mayıs'ta Emrelerde toplanıp, elimizden geleni yapmaya çalıştık. Ara sıra bazı arkadaşlarımız çalışmalarımıza katılmadı. Bu da bizim grubumuzun gerilemesine neden oldu. Bu ise bizi üzdü. Ama her şeye rağmen çalışmalarımızı başarıyla sürdürdük.”

“Bu çalışmada ülkelerin teknolojiyi kullanımı ile ilgili pek çok bilgi edindik. Bu bilgileri öğrenirken zorluklarla karşılaştık. Bu zorluklardan bazıları kaynak tarama ve ülkelerle ilgili bilgi edinmeydi. Ayrıca konuyu anlamak ve doğru şekilde anlatmaya çalışmak için çok çaba gösterdik. Şimdi çalışmamızda iyi bir aşama katettik. Öğrendik ki zorluklarla karşılaşmadan başarıya ulaşamıyoruz. Sonuç olarak projemizi güzel bir şekilde bitirdik. Bunun için çok mutluyuz.”

Bu sürecin öğrencilerin takım olarak işbirliği içinde çalışma ve bir projeyi tamamlayıp sunma, öğretmenden bağımsız çalışma alışkanlıklarına önemli katkılar getirdiği görülmektedir. Öğrenciler yeterince güdülendiklerinde, koşulları zorlama, yeni olanaklar yaratma konusunda mücadele etmektedirler. Bunun en temel kanıtı ise okulda sağlanan olanakların yetersiz olduğu durumlarda bireysel çabalarıyla olanaklar yaratmalarıdır.

Öneriler

- Elde edilen sonuçlara dayalı olarak, sınıf öğretmeni yetiştiren kurumların programlarında teknoloji eğitiminin yoğunlaştırılması önerilirken, bilgisayar öğretmenlerinin birkaç yıldan bu yana akademik eğitimle yetiştirilmelerinin önemi vurgulanmalıdır. Eğitim Fakültelerinin yeniden yapılanmasının da bu bağlamda, olumlu sonuçlar getireceği düşünülebilir.
- Halihazırda var olan öğretmenlerin işbirliği yaparak çalışmalarını ve düzenlenecek hizmet içi eğitimlerle yetiştirilmeleri önemli görülmektedir.
- Öğrencilerimize vereceğimiz çalışmaların, sınırlarını dar tutmamız verimlilik açısından önemli görünmektedir.
- Öğretmen ve öğrencilerin farklı değerlendirme yol ve yöntemleri konusunda bilgilendirilmesinin yanı sıra, sistemin de kendisini bu konuda geliştirmesi gerekmektedir.
- Gerek öğretmenlerin gerekse öğrencilerin öğretim materyallerinin hazırlanması konusunda eğitime ihtiyaçları olduğu düşünülmektedir.

Bu sonuçların, gerek öğretmenler gerekse öğrenciler tarafından ilk kez gerçekleştirilen bir süreç sonunda elde edilmiş olması çalışmanın önemini artırmaktadır. Ayrıca, kendilerine farklı ortamlar sunulduğunda hem öğretmenler hem de öğrencilerin neleri başarabileceklerini görmek araştırmacıların da bu süreçte keyifle çalışmalarına neden olmuştur.

Kaynakça

AASL (American Association of School Librarians)/ (AECT) Association for Educational Communications and Technology(1998). **Information literacy standards for student learning. American Library Association.** Chicago.

Moursund, D. (1999). **Project based learning using information technology.** ISTE Publications. Eugene.

ÖĞRENCİ GÖZLEM FORMU

Sevgili çocuklar,

Proje çalışmaları, çalışılan konuya ilişkin ayrıntılı bilgi edinmemizi ve edindiğimiz bilgileri, kendi istediğimiz biçimde düzenlememizi sağlar. Aynı zamanda, ürünlerimiz bir takım ürünü olacağı için, takım üyelerinin, uyum içinde birlikte çalışmalarını zorunlu kılar. Başarı için tüm takım üyelerinin sorumluluk almaları ve görevlerini yerine getirmeleri gerekir. Zaman zaman takım üyeleri, sorumluluk almaz ve görevlerini yerine getirmezse, diğerlerinin onu uyarması yarar sağlayacaktır. Ayrıca bir takım olduğumuz için hepimizin birbirimizi değerlendirmesi gerekir. Bu nedenle bu çalışma sürecinde kendimizi ve arkadaşlarımızı değerlendireceğiz.

Aşağıda göstermemiz gereken davranışların bir listesi verilmiştir. Bu davranışlara bakarak, kendiniz ve arkadaşlarınızın bu davranışları gösterme düzeyini, işaretleyerek belirtiniz.

Takımın Adı :
Sınıfı :

Değerlendiren Öğrencinin
Adı :
Numarası :

Değerlendirilen Öğrencinin
Adı :
Numarası :

I. Beklenen Davranışlar	Her zaman	Projenin başında	Projenin sonunda	Hiç bir zaman
Kendiliğinden görev aldı				
Görevini zamanında yerine getirdi				
Farklı kaynaklardan bilgi topladı				
Takım arkadaşlarının görüşlerine saygılı oldu				
Arkadaşlarını uyarırken olumlu bir dil kullandı				
Malzemeleri kullanırken tutumlu davrandı				
Temiz ve düzenli çalıştı				

ÖĞRETMEN GÖZLEM VE ÜRÜN YETERLİK FORMU

Sevgili öğretmenler,

Aşağıda proje çalışması süresince takımların yapması gereken bazı işlemler ve bu işlemler için verilebilecek en yüksek puanlar verilmiştir. Takımların çalışmalarını gözlemleyerek, her bir işlemdeki yeterliliklerini puanlayınız.

Takımın Adı :
Sınıfı :

Planlama Süreci

Puanlar	İşlemler
5 ()	Çalışma soruları uyum içinde tartışıldı.
5 ()	İşbölümü sağlıklı biçimde gerçekleştirildi.
5 ()	Bilgi kaynakları belirlendi.
5 ()	Bilgi toplama için ayrıntılı zaman planı yapıldı.

Bilgi Toplama

Puanlar	İşlemler
5 ()	Bilgi kaynaklarının çoğuna ulaşıldı.
5 ()	İlgili bilgiler toplandı
5 ()	İhtiyaç duyulan bilgiler seçildi.
5 ()	Destekleyici resim, fotoğraf, clipart vb. materyal toplandı.

Bilgiyi Organize Etme

Puanlar	İşlemler
5 ()	Bilgilerin sorulara cevap olacak biçimde nasıl düzenleneceği düşünülüp tasarlandı.
5 ()	Bilgiler ve destekleyici materyaller tasarıya uygun olarak bir araya getirildi.
5 ()	Bilgiler kendi ifadelerimizle yeniden yazıldı.
5 ()	Çalışmanın anlaşılır olup olmadığı konusunda diğer grupların görüşleri alındı.

Yazılı Rapor

Puanlar	İşlemler
5 ()	Raporda yazım ve imla hataları kontrol edildi
5 ()	Yazılı ve görsel unsurlar arasında bütünlük sağlandı.
5 ()	Geçiş bölümleri arasında bağlantılar kuruldu.
5 ()	Kaynakça hazırlandı.

Sunu- Poster ya da Elektronik

Puanlar	İşlemler
5 ()	Sunu için rapordan özet çıkarıldı.
5 ()	Özet raporu tam olarak yansıtıyordu.
5 ()	Sunu sözel açıklamalarla desteklendi.
5 ()	Sunu zamanı etkili kullanıldı.